

SOUTĚŽ KNIHOVNA ROKU

Marie Mudrová, Městská knihovna Cheb

Původním záměrem bylo zviditelnit knihovny malých obcí, upozornit zřizovatele i uživatele na jejich zajímavou a rozmanitou činnost a hlavně **ukázat samosprávě, že investice do dobře fungující knihovny se vyplatí a že knihovna je důležitou a mnohdy nezaměnitelnou součástí života obce.** Díky změnám, které v poslední době nastaly, bývá knihovna přirozeným kulturním, informačním a komunitní centrem daného místa.

S myšlenkou využít pro tento záměr „soutěž knihoven“ přišel Mgr. Ladislav Zoubek (ředitel Městské knihovny Děčín). Sekce veřejných knihoven SKIP v roce 1999 navázala spolupráci se Spolkem pro obnovu venkova a tak vnikl nápad včlenit hodnocení knihoven do již probíhající soutěže **Vesnice roku**. Stačilo jen doplnit stávající soutěžní podmínky o hodnocení knihoven. Knihovníci se zapojili do činnosti hodnotitelských komisí na regionální i celostátní úrovni. Díky těmto komisařům se podařilo postupně zvýšit prestiž práce knihoven v očích zřizovatelů (samosprávy).

Soutěž **Knihovna roku** je dvoukolová. Krajské kolo probíhá v rámci soutěže **Vesnice roku** – v kraji objíždí přihlášené vesnice regionální komise, která je složena ze zástupců vyhlášovatelů soutěže. Knihovníky do této komise deleguje regionální organizace SKIP a knihovník je garantem pro výběr knihovny, která zvítězí v krajském kole a při slavnostním vyhlášení vítězné vesnice roku přebírá krajské ocenění. Vítězná knihovna v kraji, v případě doporučení knihovnického komisaře, postupuje do ústředního kola. Ústřední kolo je už záležitostí čistě „profesní“, knihovny hodnotí knihovníci.

V letech 2000–2002 oceňoval vítězné knihovny SKIP, slavnostní vyhlášení se od roku 2001 koná v Zrcadlové kapli Klementina.

Od roku 2003 je titul **Knihovna roku** státní cenou, udělovanou Ministerstvem kultury ČR. Ministr kultury jmenuje na 3 roky pětičlennou hodnotitelskou komisi. Ta navštíví všechny nominované knihovny a po zhodnocení jejich činnosti vybere vítěznou knihovnu. Na slavnostním vyhodnocení (konaném každoročně v rámci Týdne knihoven v Zrcadlové kapli v Národní knihovně ČR) získává vítězná knihovna diplom, vyšívanou stuhu a finanční ohodnocení (bylo 50 000,- Kč, v současné době je 70 000 Kč). Zároveň má právo uspořádat další setkání „malých knihoven“ – **Co venkovské knihovny umějí a mohou.**

Paradoxem se stalo, že zavedením oceňování knihoven prostřednictvím „státní ceny“ došlo k jistému narušení základního záměru celé soutěže. Změna pravidel dovoluje nominovat na cenu jakoukoliv knihovnu, aniž by prošla krajským kolem soutěže **Vesnice roku**.

Vzhledem k tomu, že ministerská komise musí za týden objet všechny nominované knihovny, musí být jejich počet pevně stanoven (maximum 13 odpovídá i počtu krajů). Je tedy naprosto nutné zajistit nominaci pouze jedné knihovny za kraj. Na slavnostní vyhlášení vítězné knihovny do Národní knihovny jsou zvány všechny knihovny. Tedy ty, které nominovali krajsí komisaři, i ty, které nominoval kdokoliv jiný (starostové, instituce či jednotlivci). Po letech zkušeností se nyní jako současná předsedkyně ústřední komise obracím na pověřené a krajské knihovny. Velmi bychom přivítali, aby se na výběru knihoven, které navštíví ústřední komise, podílely. Vždyť jsou ze zákona pověřeny regionálních funkcí a pomocí malým knihovnám a mají o svém regionu přehled. V letošním roce už taková situace nastala. V obcích navštívených krajskou komisí žádná knihovna svou činností neodpovídala nárokům na ústřední kolo. A obě krajské knihovny (v Ústeckém a Libereckém kraji) i příslušné pověřené knihovny ve spolupráci se SKIP vybraly a doporučily ústřední komisi knihovny v obcích, které se do soutěže Vesnice roku z různých důvodů nehlásí, ale jejichž knihovny vykazují velmi dobré výsledky. Od příštího roku bude ministrem kultury jmenována nová komise pro celostátní kolo. Obrátí se na krajské knihovny (a knihovny pověřené) s žádostí o spolupráci. Pevně věřím, že nejen zmíněné krajské knihovny, ale i ty ostatní pomoc neodmítnou a s organizováním soutěže Knihovna roku pomohou.

Za dobrý příklad může sloužit i krajská knihovna v Jihočeském kraji, kde se osvědčilo každoroční vydávání informační skládačky, přibližující činnost nejlepší knihovny v kraji. Tento informační materiál vydává Jihočeská vědecká knihovna, která si touto cestou buduje „galerii“ nejlepších venkovských knihoven regionu.

Pro informaci uvádím přehled dosud uskutečněných výběrů a ocenění knihoven.

2000 Brodek u Přerova (knihovnice Věra Hrabalová)

- soutěžní komise byla tříčlenná (Mgr. Milena Kodýmová, Daniela Wimmerová, Mgr. Ladislav Zoubek)
- do ústředního kola bylo nominováno 6 knihoven – Bílý Potok pod Smrkem (okres Liberec), Brodek u Přerova (okres Přerov), Třanovice (okres Frýdek–Místek), Hovězí (okres Vsetín), Chotýšany (okres Benešov), Homole (okres České Budějovice)

- vítězná knihovna byla jediná, která byla napojena na internet a využívala počítačový program Lanius – měla automatizované knihovnické služby, poskytovala rozsáhlou činnost jak pro občany v místě, tak i pro 7 knihoven ve svém metodickém obvodu
- knihovna byla oceněna na celostátním vyhlášení soutěže Vesnice roku v obci Sloup na Blanensku, ocenění předávala Mgr. Milena Kodýmová a nápis na udělené stuze byl napsán ručně

2001 Horní Lideč (knihovnice Věra Povalačová)

- soutěžní komise byla čtyřčlenná (Mgr. Milena Kodýmová, PaedDr. Vladislav Raška, Daniela Wimmerová, Mgr. Ladislav Zoubek)
- do ústředního kola bylo nominováno 9 knihoven – Hroznová Lhota (okres Hodonín), Horní Lideč (okres Vsetín), Proseč (okres Chrudim), Pecka (okres Jičín), Višňová (okres Liberec), Mašťov (okres Chomutov), Tachlovice (okres Praha – západ), Kolinec (okres Klatovy), Brloh (okres Český Krumlov)
- knihovny byly na velmi dobré úrovni, díky grantovým programům byly vybaveny počítačovou technikou a poskytovaly „veřejný internet“ – počítače přestaly být dominantním kritériem hodnocení
- vítězná knihovna měla rozsáhlou kulturně výchovnou činnost, probíhaly zde jazykové kurzy a bylo zde vybudováno Informační centrum pro návštěvníky regionu, připravovala se přeshraniční spolupráce se Slovenskem
- zvláštní ocenění získaly knihovny –Hroznová Lhota, Pecka a Višňová
- cena je poprvé předávána v Klementinu, knihovně byla předána vyšívaná stuha (autorkou je Anděla Tomanová, bývalá ředitelka Městské knihovny Pelhřimov, dnes působí v Obecní knihovně v Želivu)

2002 Sepekov (knihovnice Marie Mikešová)

- soutěžní komise byla čtyřčlenná (Mgr. Milena Kodýmová, PaedDr. Vladislav Raška, Daniela Wimmerová, Mgr. Ladislav Zoubek)
- do ústředního kola bylo nominováno 7 knihoven – Nivnice (okres Uherské Hradiště, Hukvaldy (okres Frýdek-Místek), Grygov (okres Olomouc), Lubná (okres Svitavy), Radnice (okres Chomutov), Břasy (okres Rokycany), Sepekov (okres Písek)
- vítězná knihovna působí jako informační a komunitní centrum obce, slouží k využití volného času dětí i dospělých nejen Sepekova, ale i spádových obcí. Velmi dobrá je spolupráce se zřizovatelem, knihovnice pomáhá vydávat obecní zpravodaj a zpracovává fotodokumentaci o životě obce

- zvláštní ocenění získaly knihovny – Břasy a Grygov
- slavnostní vyhlášení ústředního kola soutěže se uskutečnilo 16. října v Klementinu, ocenění předávala manželka předsedy vlády paní Viktorie Špidlová, knihovna získala vyšívanou stuhu, diplom a finanční odměnu

2003 Jindřichovice pod Smrkem (knihovnice Angelika Čejková)

- soutěž se mění, poprvé je titul udělován jako státní cena Ministerstvem kultury ČR, platí pro ni stejná pravidla jako u ostatních státních cen
- pětičlenná soutěžní komise byla ministrem kultury jmenována na 3 roky (Mgr. Zdeňka Daňková, Mgr. Milena Kodýmová, PaedDr. Vladislav Raška, Daniela Wimmerová, Mgr. Ladislav Zoubek)
- krajské kolo probíhá v rámci soutěže Vesnice roku
- do ústředního kola bylo nominováno 8 knihoven – Radslavice (okres Přerov), Valašská Bystřice (okres Vsetín), Bolatice (okres Opava), Bystré (okres Svitavy), Studnice (okres Náchod), Jindřichovice pod Smrkem (okres Liberec), Dublovice (okres Příbram), Horní Stropnice (okres České Budějovice)
- vítězná knihovna působí jako informační a komunitní centrum obce, velmi dobrá je práce se čtenáři, knihovna má významný podíl na duchovní obnově pohraničí
- zvláštní ocenění získaly knihovny – Horní Stropnice a Valašská Bystřice
- slavnostní vyhlášení ústředního kola soutěže se uskutečnilo v Klementinu, ocenění předával náměstek ministra kultury, knihovně byla předána vyšívaná stuha, diplom a finanční odměna

2004 Kostomlaty pod Milešovkou (knihovnici Hana a Miroslav Bláhovi)

- pětičlenná soutěžní komise (Mgr. Zdeňka Daňková, Mgr. Milena Kodýmová, PaedDr. Vladislav Raška, Daniela Wimmerová, Mgr. Ladislav Zoubek)
- do ústředního kola bylo nominováno 12 knihoven – Babice (okres Uherské Hradiště), Sedlnice (okres Nový Jičín), Grygov (okres Olomouc), Lubná (okres Svitavy), Mladoňovice (okres Třebíč), Mydlovary (okres České Budějovice), Dublovice (okres Příbram), Bezručovice (okres Tachov), Plesná (okres Cheb), Kostomlaty pod Milešovkou (okres Teplice), Heřmanice (okres Liberec), Skřivany (okres Hradec Králové)
- vítězná knihovna je moderním pracovištěm, které nabízí veřejný přístup k internetu, má automatizovaný provoz, hojně získává gran-

ty i sponzorské dary a pro veřejnost připravuje rozmanité kulturní pořady, bohatá je činnost pro děti

- zvláštní ocenění získaly knihovny – Babice a Mydlovary
- slavnostní vyhlášení ústředního kola soutěže se uskutečnilo v Klementinu, ocenění předával náměstek ministra kultury, knihovně byla předána vyšívaná stuha, diplom a finanční odměna

2005 Havlíčkova Borová (knihovnice Jaroslava Hájková)

- naposledy působila pětičlenná soutěžní komise v tomto složení (Mgr. Zdeňka Daňková, Mgr. Milena Kodýmová, PaedDr. Vladislav Raška, Daniela Wimmerová, Mgr. Ladislav Zoubek)
- do ústředního kola bylo nominováno 12 knihoven – Božetice (okres Písek), Strážov (okres Klatovy), Dolní Žandov (okres Cheb), Velké Popovice (okres Praha-východ), Košťálov (okres Semily), Žernov (okres Náchod), Havlíčkova Borová (okres Havlíčkův Brod), Vítějeves (okres Svitavy), Skrbeň (okres Olomouc), Nýdek (okres Frýdek-Místek), Újezd (okres Zlín), Boleradice (okres Břeclav)
- vítězná knihovna je propojena s Památkem Karla Havlíčka Borovského a informačním centrem, byla první plně automatizovanou knihovnou s neprofesionálním knihovníkem v okrese Havlíčkův Brod – knihovnice je také místostarostkou
- zvláštní ocenění získaly knihovny – Božetice a Strážov
- slavnostní vyhlášení ústředního kola soutěže se uskutečnilo v Klementinu, ocenění poprvé předával ministr kultury Vítězslav Jandák, knihovna získala vyšívanou stuhu, diplom a finanční odměnu.

▪

2006 Býšť (knihovnice Vendulka Valečková)

- pětičlenná soutěžní komise v novém složení (Mgr. Marie Mudrová, Zdeňka Buršíková, Eva Jilečková, Jiřina Lapčíková, Marie Pillveinová)
- do ústředního kola bylo nominováno 11 knihoven – Královské Poříčí (okres Sokolov), Libochovany (okres Litoměřice), Besednice (okres Český Krumlov), Myslibořice (okres Třebíč), Lysice (okres Blansko), Studenec (okres Semily), Býšť (okres Pardubice), Záměl (okres Rychnov nad Kněžnou), Radslavice (okres Přerov), Třanovice (okres Frýdek-Místek), Suchá Loz (okres Uherské Hradiště)
- vítězná knihovna má bohatou kulturní činnost pro děti, maminky na mateřské dovolené a seniory, je zde veřejně přístupná internetová stanice, velmi dobrá je spolupráce se zřizovatelem a výjimečná je i osobnost knihovnice, která podporuje pěstování lidových tradic
- zvláštní ocenění získaly knihovny – Myslibořice a Radslavice

- slavnostní vyhlášení ústředního kola soutěže se uskutečnilo v Klementinu, ocenění předával ministr kultury Martin Štěpánek, knihovně byla předána vyšívaná stuha, diplom a finanční odměna

▪

2007 Bory (knihovníci Pavel a Blanka Křížovi)

- druhým rokem pokračovala v práci pětičlenná soutěžní komise (Mgr. Marie Mudrová, Zdeňka Buršíková, Eva Jilečková, Jiřina Lapčíková, Marie Pillveinová)
- do ústředního kola bylo nominováno 12 knihoven : Bory (okres Žďár nad Sázavou), Břasy (okres Rokycany), Horní Podluží (okres Děčín), Jaroměřice (okres Svitavy), Jevišovka (okres Břeclav), Kozojedy (okres Plzeň-sever), Kravaře (okres Česká Lípa), Velichovky (okres Náchod), Vidče (okres Vsetín), Všechovice (okres Přerov), Záhoří (okres Písek), Závišice (okres Nový Jičín)
- vítězná knihovna působí jako komunitní centrum. Založili zde Klub dobré pohody, scházejí se na Čajích o páté a pracuje zde kroužek ochránců přírody. Příkladná je práce s regionální literaturou a oblíbené jsou akce pro seniory.
- zvláštní ocenění získaly knihovny – Všechovice a Vidče
- slavnostní vyhlášení ústředního kola soutěže se uskutečnilo v Klementinu, ocenění předával náměstek ministra kultury JUDr. František Mikeš, knihovně byla předána vyšívaná stuha, diplom a finanční odměna.